

HRVATSKA RIJEČ

Pretplati: na tromjesečje 3 Krune, na pola godine 6 Kruna. Pojedinačni broj stoji 6 para.

Izlazi sriedom i subotom

Oglasni, priobćena pisma, zahtjevi itd. tiskaju se po 80 para petit redak, ili po pogodbi.

Poruka „Kremenjačkim vodjama“.

Neka Kremenjački vodje izaberu odbor izmedju svojih pristaša. Neka taj odbor — kojemu će načelnik biti na razpoloženje, samo ako im je po volji — pregleda blagajnu i svaki spis na obćini, pa neka izreče svoj sud o današnjoj i o bivšim upravama.

Preporučujemo tom Kremenjačkom odboru, da pregleda također i djelovanje njegovih ljudi, kad su upravljali „Kotarskom Gospodarskom Zadrugom“.

Tko bude kriv, neka ga se preda državnom odvjetniku.

Izbori.

Na 14 dojučerašnjeg mjeseca su izbiri. Šibenik sa okolčinom treba da izabere svoga zastupnika.

Kakav treba da bude taj zastupnik? Razumije se, naučan, vriedan, radišan i pošten Hrvat.

A po čemu se može suditi da je tko radišan i naučan i pošten?

Po djelima njegovim.

Dakle, gledajmo djela onih koji hoće da budu zastupnici i prema tomu birajmo ih.

Hoćemo li izabrati one koji se nameću, a nemaju nikakva dobra svojstva?

Hoćemo li izabrati one koji su licumjerci i puni su svake zloće?

Hoćemo li izabrati one kojima nije ništa svetlo do kućnog domaćinskog interesa?

Hoćemo li izabrati one koji nijedne kreposti nemaju, ni osobne, ni obiteljske, ni građanske?

Hoćemo li izabrati klevetnike, licumjerce, nepoštenje? Hoćemo li izabrati nevriedne, koji su prisiljeni crniti čisto čelo drugoga, samo za to da se njihove zloće zaborave, prekriju, preumčaju?

U istinu ti nevriednici računaju na preveliku plemenitost svojih protivnika.

Ali i ako je pošten čovjek sustezljiv, i ako je velikodušan, to ipak može i mora da pri izboru svoga zastupnika razmišlja, za koga, za kakvog čovjeka treba da dađe svoj glas, i za što baš za njega, a ne za drugoga.

Pri ovakvom razmišljanju treba biti daleko od klevetničke strasti i treba tvrdo odlučiti, da se svoj glas **ne smije dati goremu od sebe**, t. j. onomu koji je grđe i razuzdanije živio i nepoštenije radio od običnog kakvamudraga čovjeka.

Put kojim se dolazi u ovom postu do pravog i istinitog zaključka nije težak.

Razmišljati treba o djelima i u javnom i u domaćem životu onih, koji se nameću da budu izabrani za zastupnika.

Ta djela mogu biti zastrla, ali pri odluci treba zastor dignuti i ljude prosudivati onako kakovi su bez zastora, bez krinke, bez licumjerja.

Kakvi su dakle ti ljudi koji se nameću, koji mute, koji radi sebe i svoje koristi klevčeju?

Dignite zastor, skinite im krinku, pa ih pogledajte u golotinji njihovoj.

Što su oni? Što u njima i od njih ostaje tada vriedna, plemenita, poštena?

Ništa. U istinu ništa. Oni su zloća, himba i varka, koja je pokrivena plaštem licumjerja. Koji su to, koji su takovi?

Evo vam, izbornici, odgovora.

U Šibeniku se odavna vode izbiri i odavna se je počela **borba pučkih prava i građanskog poštenja** proti sili, samovolji i nepoštenju.

U Šibeniku su odavna dva tabora, koja se bore:

Hoćete li u tabor sile, samovolje i nepoštenja?

Znađete gdje vam treba ići.

Hoćete li u tabor pučkih prava i građanskog poštenja?

Znađete gdje vam je **ostati**, odnosno **doći**, a da dokrajčite pobjedu svoju.

Ne smije vas — izbornici — ništa smetati u odluci.

U laboru pučkih prava sve je kako je i prije bilo: **stari borci složni su svi sa mladima**, i svi složnim silama hoće da ovaj građ i ovu obćinu i ovaj kotar **oslobode od sile, od samovolje, od razuzdanosti, od razsipnosti, od nepoštenja.**

Tko je proti ovim složnim borcima, taj je sa samozivcima i njima služi.

Stari borci, koji su cietli svoj život posvetili napredku naroda, sporazumno sa mladima, hoće da u ovim izborima izaberu gosp. D.ra A. Dulibića za zastupnika.

Tko se proti vriednom, radišnom, naučnom i poštenom D.ru A. Dulibiću može da klevetnički podigne? Tko se proti njemu zlobno i nepošteno diže?

Samozivci i silnici t. j. oni koji u sebi nemaju nijedne kreposti, ni osobne, ni obiteljske, ni građanske.

Svi dobri Hrvati naprotiv znaju da im je dužnost glasovati za D.ra A. Dulibića. I to ne jer bi tako htio ili želio D.r. A. Dulibić, nego jer tako moraju da glasuju **svi, koji oiene i štiju nauku, radišnost, poštenje**; svi koji se bore za napredak ove upropašćene zemlje; svi koji znaju da je poštovanje kreposti najprvi uvjet svakog napredka; svi koji štiju što je plemenito i dobro i koji žele i rade da plemenitosti i dobrotu pobjedi nad zloćom i podlost.

Jest, glasovati za D.ra A. Dulibića **dužnost** je svakoga poštenog Hrvata, jer svaki pošten Hrvat mora, ako do svoga poštenja drži, svojim glasom **prosvedovati** proti himbi, te dati svoje povjerenje čovjeku, koji je do sada sve sile svoje utagao na dobrobit svoga mjesta, svoga izbornog kotara, svoje domovine.

Svaki Hrvat svaki čestiti Hrvat dati će svoj glas za D.ra A. Dulibića, te će tako poštenje i rad i na ovim izborima pobjediti, a ovom pobjedom koraknut ćemo još jedan korak bliže k slobodi cieloga našega naroda i domovine.

U to ime, izbornici: **Bog i Hrvati!**

Nek se zna tko je „furešt“.

Znali su unapried „kremenjaci“, da će im slabo pomoć klevetanja, ogovaranja i napadana na poštenje čestitih osoba; znali su, da je to oružje slabo, da tim oružjem neće izvoštiti što žele, pa su u svojoj velikoj zlobi izmislili sada novo, njih dostojno oružje.

Uхватili su se kô pijan plota jedne riječi, misleći da će im tako bit lakše vojevati. Uvažili su se one glupe, one zlobne, one robske riječi: **furešt, fureštarija.**

Omanjleni da će barem tako koga zaveštati i k sebi privući, oni su tom riječi stali krstiti sve građane, koji slučajno nisu rođeni u Šibeniku. Tom riječi oni uckaju i draže neuke misleć, da će ta riječ djelovati.

Ali su zaboravili da su i netki prično pregljedali.

Jer, što znači „furešt“? Čigova je to riječ? tko ju je kod nas udomaćio?

Dakle, riječ **furešt** nije naša, nije hrvatska, nego je to **mletačka** riječ. To je riječ onoga, koji je nad našim narodom gospodario kao nad najnižim robom.

Mlečić, da lašnje gospodari, uckao je susjeda proti susjedu, selo proti selu, grad proti gradu. Varošćanin morao je mrziti Goriććanina, Dolaććanin Crniććanin, Crniććanin Varošćanin i svi su se morali međusobno mrziti i svi su u svojoj mržnji morali robovati gospodaru Mlečiću, koji ih je uckao i dražio. Kako je bilo u Šibeniku tako je bilo po cieloj našoj zemlji. A svi ti sinovi jednog jezika, jednog naroda i jedne zemlje radili su to, jer ih je Mlečić učio i uckao, te su držali jedan drugoga za „furešta“.

Medjutim narod naš hrvatski posle dugog vremena **počeo se buditi**. Sinovi teškara, radnika i posjednika hrvatskoga počeli su raditi u svom narodu, koji je do pred tridesetak godina bio pod jarmom tudjina. I ovi su počeli uvijdati da su svi oni Hrvati i da je

njihov narod hrvatski, kao u Dalmaciji tako u Istri, kao u Istri tako u Banovini, Bosni i Hercegovini i svukud gdje se hrvatski govori.

Gdjeđod se koji Hrvat nalazi u tim zemljama dužan je da za narod, za domovinu svojju radi. Dužan je nastojati da se svako mjesto, svaki kraj unapriedi i u pućanstvu duševno prosvjetli, a tjelesno okriepi i obezbiedi. Dužan je raditi za hrvatski napredak, za hrvatski prepored, za hrvatsku slobodu i bolju budućnost naroda i zemlje.

Nijedan Hrvat koji tako djeluje nije u svojoj zemlji tudjinac ni li je narodu na teret, već je od velike koristi, jer pravi Hrvat svojim radom pomaže narodu i njegovoj snazi i budućnosti.

Tko ovako ne djeluje, tko ne radi za obći napredak, tko gleda samo sebe i svoju korist, osobito ako je prosvietljen i izučen, taj je i u svomu mjestu uzaludan i **sramotan teret** zemlji, koju kao gladna uš izsisava; taj je neprijatelj mjesta i naroda, taj je tudjinac, Magjar, Švaba, za svoju korist i Kinez, u jednu riječ „furešt“.

Govoriti o fureštima, o fureštariji samo da se koga draži proti pravim **Hrvatima** u Šibeniku i bilo gdje po našoj domovini može samo bedasta ili huncutska glava. Tko je Hrvat, pravi i dobar Hrvat taj ljubi svako mjesto, svaki pedalj svoje domovine, on nije u njoj nigdje **furešt**, već svugdje uvijek njezin sin, koji za nju mora raditi, za nju se žrtvovati, pa ma gdje se nalazio. Hrvatska naša ima silu neprijatelja od davnine, a ti neprijatelji su **tudjinci i domaći izrod** koji njima služe. Proti tim vanjskim i domaćim neprijateljima mi Hrvati, koliko nas je god i gdje nas god ima, moramo biti svi složni, svi jedna vojska, koja mora da brani hrvatsko ime i hrvatsku čast od dušmana naroda našega. Izdajstvo je crno, kukavština je podla Hrvata zvati **fureštom** medju Hrvatima, kad on hrvatski djeluje, kad se on za hrvatstvo bori i žrtvuje. To može činiti samo neprijatelj i domaći izrod.

Tu nizku, tu glupu, tu robsku riječ „furešt“ uperili su „kremenjačke“ vodje ponajčešće proti načelniku Dr. Krstelju i proti drugim odličnim osobama, koje nisu rođene u Šibeniku, a to za to jer su čestite, pa neće da svoje ime i svoju savjest blate „kremenjačkim“ djelima.

Ali tu riječ ne umiju da dobace onim njihovim prirepinam, kao što su jedan Dr. Marko Vežić, jedan Vladimir Lovrić, jedan Pavasošić, jedan Margetić i drugi njima slični, jer ih ovi pomagaju u uckanju, u trovanju naroda, jer su ovi u svemu i po svemu njima slični, njihovi dostojni drugovi.

Dr. Krstelj izlazi i kao privatni čovjek i kao načelnik vedra čela pred svakoga, nema čega da se boji, nije ništa učinio, što se ne bi slagalo s dostojanstvom poštena čovjeka i rodoljubna Hrvata; on je dapače u Šibeniku, kroz ovo malo godina, toliko toga za hrvatsku stvar, za dobro grada uradio, toliko je naš Šibenik uzljubio, da može biti primjerom svim građanima, kako treba nastojati i što treba činiti za bolju i sretniju budućnost grada i domovine.

Pređ njim, kao pred svakim čovjekom plemenita srca i odlučne volje, padaju u prah sve osvađe, sva uckanja, sve himbene potvore kremenjačkih matadura koji nisu nikad pokazali, da im je do bolje budućnosti Šibenika, koji su pače naš grad sramotili i upropašćivali i proti njemu postupali i ponašali se kao pravi, bezdušni furešti, tudjinci, neprijatelji.

Kremenjački vodje, pokazite samo na jedno vaše djelo učinjeno za dobro Šibenika, pokazite na i najmanju svotu novca, što ste je uložili za korist Šibenika, pokazite na jedan vaš čin, kojim bi se Šibenik mogao dići, recite, čim se možete pohvaliti, čim ste stekli pravo, da se narodu preporučite, da mu zastupnika namećete, da ga na bunu zovete, da ga oko sebe okupite — i imat ćete pravo. Ali dok je ciela vaša prošlost crna, dok ste još uvijek narodu mrzki radi vaših prošlih grieha, radi vaše sile i samovolje, dok ste još uvijek u očima naroda **sisavci njegovih tru-**

da, uzročitelji mnogih njegovih današnjih nevolja, dotle ste mu vazda vi i samo vi najmržljivi furešti, jer niste za nj imali nikad ni srca ni duše.

Narod vas je pobatalo, jer je bio vás sit i presit. On vas više ne će na oči, a vi se kô sablasti opet dižete i kao prokletnici hoćete da opet širite zlo, otrov, razdor u njemu, da ga razrojite, pa da se opet podignete na njegova leđa, **da ga opet gnjavite i glodjete kao biesi i gladni vuci.**

Ali će narod prije sve drugo pregoriti, nego zmlju, koja ga je za srce uleđa, opet n svoja njedra zakloniti. Vičite slobodno proti poštenim, vičite im, da su „furešti“, — vaša vika danas je glas magarca, a magareći glas do neba ne došije.

Narod gleda i sudi, narod vidi, **da mu je danas lakše i bolje, i da će mu biti uvijek bolje, dok ste vi, kremenjački vodje, daleko od njegove obćine**, jer ste vi, za to obćini bili za dugih 30 godina **furešti**, Mlečići, neprijatelji za cieli puk.

Zato vam je zaludu svaka mulka, svaki napor. Promienila su se vremena; na glupost naroda ne može se više računati. Narod je otvorio oči i on ljubi i hoće samo one koji za nj rade. A ljudi, koji su danas na obćini, rade i radić će za dobro puka, jer su na to pozvani po svom srcu, po svom odgoju i po svom položaju.

Kremenjački vodje, vi nemate više prava govoriti u ime naroda, koji vas je sa obćine potjerao i koji vas prezire.

Razlikujemo.

Dok se svak širom pokrajine smije i ruga imenu „kremenjak“, dok nitko ne razumi što to ime u sebi znači, dok nije poteklo, dotle mi u Šibeniku gledamo, kako se njih nekoliciko samozivaca, starih nametnika, izobenežih društva poštenih i iz pućkog predstavnštva našu u jednom kolu i leđima sebi to smišćeno ime kremenjačko. Bane se taković kremenjaštvom, a u sebi su najveći mekušci, ljudi koji bi za interes u isto doba i Bugu i vrugu služili.

Na ove mi nišanimo, ove mi razkrinkavamo, ove žigošemo, jer su rana na tielu naroda, koja se lako može da umrdi, ognioji i da ga otruje. Valja ranu ostrim nožem sa tiela narodnoga dignuti, da joj ne ostane ni najmanjeg traga.

Pa dok na ove samozivce i nametnike jurišamo, dotle imamo samo riječ smiljenja i sažaljenja za sve one neuke i kratko čone, koji za njima pristaju. Nisu to zlobnici, nisu to samozivci, nisu to nametnici, to su samo zavjednici, zavarani. ali uvijek inače dobri naši ljudi težači, koji u dobroj vjeri idu za tim kremenjacima, jer im se oni narivavaju svakojakim načinom.

Ne, ne bi nikada drugačije naš težak toliko zabradio, pa dopustio, da mu bilo tko zabatali njegovo dično ime hrvatsko, i da mu mjesto imena hrvatskoga nameće i prišije drugo ime kao kakvu prirepinu, koje mora da se stidi pred drugim našim narodom; ne, ne bi nikada drugačije naš težak, ma ni jedan, dopustio, da ga se prekrsti, da ga se tako pretvoru u njeku vrst kopilana, kojemu se već ne zna za pravo narodno ime. Toga n Šibeniku nije nitko mislio doživjeti; u Šibeniku težak ostao je uvijek Hrvat i samo Hrvat, i za ime hrvatsko on se je znao toliko puta junakić izložiti i boriti, tako da je u povjesti naših narodnih borba njegovo ime ostalo kao ime junaka i čestitog Hrvata. Trebalo je samo da se iz svog mulja ustanu samozivci i nametnici, trebalo je da se ti samozivci i nametnici okreste kremenjacima, pa da lažima i varkama zavedu nekolicke, da se u Šibeniku dodje i do te sramote, da se hrvatsko ime zabatali za i nad, za prkos, za nečiste svrhe.

Kada dakle tim kremenjačkim vodjama nije moglo ostati sveto ni ime hrvatsko, ime naroda, za koje bi narod i krv profio, kad su imali toliko srca i zlobe, da ga pometnu i da ga zamlene glupim imenom kremenjačkim, on-

